

Dr hab. inż. Marek Matejun, Prof. UŁ

**Recenzja osiągnięć dr Justyny Dobroszek
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk ekonomicznych, w dyscyplinie nauki o zarządzaniu**

1. Podstawa formalna recenzji i kryteria oceny osiągnięć Habilitantki

Podstawę formalną sporządzenia recenzji stanowi pismo Dziekana Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego informujące o powołaniu mnie w dniu 10.09.2019 przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów jako recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dr Justyny Dobroszek. Postępowanie prowadzone jest w dziedzinie nauk ekonomicznych, w dyscyplinie nauki o zarządzaniu (zgodnie z nową klasyfikacją: w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości).

Celem sporządzenia recenzji jest ocena, czy Habilitantka spełnia wymogi określone w art. 16 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003 nr 65 poz. 595 z późn. zmianami) ze szczególnym uwzględnieniem kryteriów wynikających z Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz.U. 2011 nr 196 poz. 1165). Z przepisów tych wynika struktura recenzji obejmująca ocenę:

- spełniania formalnego warunku posiadania stopnia naukowego doktora,
- głównego osiągnięcia naukowego zgłoszonego w postępowaniu habilitacyjnym,
- pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych,
- osiągnięć w zakresie dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej.

Zgodnie z powołaną powyżej ustawą ocenie podlegać będą osiągnięcia Habilitantki uzyskane po nadaniu stopnia naukowego doktora.

Ocena została dokonana na podstawie dokumentacji przedstawionej przez Habilitantkę. W przypadku wątpliwości osiągnięcia były dodatkowo weryfikowane w ramach dostępnych źródeł. Przedstawiona dokumentacja obejmuje:

- wniosek do Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego,
- dane kontaktowe (załącznik nr 1),
- dokument potwierdzający uzyskanie stopnia doktora (załącznik nr 2),

- autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych Habilitantki w języku polskim i angielskim (załączniki nr 3 i 4),
- wykaz opublikowanych prac naukowych, realizowanych projektów badawczych, wygłoszonych referatów oraz innych osiągnięć dydaktycznych, popularyzatorskich i w zakresie współpracy z otoczeniem (załącznik nr 5),
- publikacje składające się na główne osiągnięcie naukowe zgłoszone w postępowaniu habilitacyjnym,
- 5 oświadczeń współautorów publikacji składających się na główne osiągnięcie naukowe (załącznik nr 6),
- płytę CD z zapisem elektronicznym składanych dokumentów oraz wybranych publikacji (składających się na główne osiągnięcie naukowe oraz publikacji z nurtów badawczych wskazanych przez Habilitantkę) – załącznik nr 7.

Dokumentacja została dostarczona w stanie kompletnym, umożliwiającym przygotowanie recenzji.

2. Ocena spełniania formalnego warunku posiadania stopnia naukowego doktora

Pani dr Justyna Dobroszek w 2009r. ukończyła studia magisterskie na kierunku zarządzanie i marketing na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego. Na tym samym Wydziale kontynuowała następnie kształcenie na studiach doktoranckich, uzyskując w 2014r. stopień naukowy doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych, w dyscyplinie finanse za pracę pt. „Pomiar kosztów i wyników w systemie controllingu w przedsiębiorstwach usług logistycznych” napisaną pod kierunkiem naukowym dr hab. Anny Szychty, prof. UŁ.

Do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego dołączono kserokopię odpisu dyplomu potwierdzającego nadanie Pani dr Justynie Dobroszek stopnia naukowego doktora decyzją Rady Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 15.09.2014. Informacja o nadaniu Pani Justynie Dobroszek stopnia naukowego doktora potwierdzona jest także wpisem w bazie danych „Ludzie nauki” prowadzonej przez Ośrodek Przetwarzania Informacji — Państwowy Instytut Badawczy¹.

Na tej podstawie stwierdzam, iż Pani dr Justyna Dobroszek spełnia formalny warunek postępowania habilitacyjnego w postaci posiadania stopnia naukowego doktora.

3. Ocena głównego osiągnięcia naukowego zgłoszonego w postępowaniu habilitacyjnym

Jako główne osiągnięcie w postępowaniu habilitacyjnym Kandydatka zgłosiła cykl publikacji powiązanych tematem „Współczesny wymiar systemu rachunkowości zarządczej w przedsiębiorstwach usługowych: uwarunkowania – narzędzia pomiaru – raportowanie”. Cykl ten składa się z 7 prac przygotowanych w latach 2015-2019 w tym 4 artykułów naukowych, 1 publikacji w materiałach konferencyjnych indeksowanych w bazie Web of Science Core Collection i 2 monografii (autorskiej i współautorskiej). Artykuły zostały opublikowane w czasopiśmie o relatywnie wysokiej renomie naukowej, w tym 1 indeksowanym na liście Journal Citation Reports i 3 z listy B MNiSW. W przypadku prac współautorskich Habilitantka określiła (zarówno opisowo, jak też procentowo) swój indywidualny wkład w przygotowanie publikacji. Przedstawiła również oświadczenia współautorów tych publikacji

¹ Potwierdzenie to znajduje się pod adresem: <https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=260503&k=9b5669> (dostęp: 20.12.2019).

poświadczające ich merytoryczny i procentowy wkład w autorstwo. Zgłaszam jednocześnie 3 uwagi krytyczne do struktury wskazanego cyklu publikacji:

- monografia (publikacja nr 4): Dobroszek J., Koszty i wyniki w systemie controllingu w przedsiębiorstwach usług logistycznych, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016 została zatytułowana w sposób bardzo podobny do tytułu rozprawy doktorskiej Habilitantki: „Pomiar kosztów i wyników w systemie controllingu w przedsiębiorstwach usług logistycznych”. Jednocześnie przegląd tej monografii oraz streszczenie rozprawy doktorskiej² wskazuje, iż główne pytania badawcze oraz cele naukowe obu tych prac są takie same. Wskazuje to zatem, iż monografia ta jest tożsama pod względem merytorycznym z pracą doktorską (rozwiązuje te same problemy badawcze). W związku z tym wyłączam ją z oceny w ramach cyklu publikacji zgłoszonego w postępowaniu habilitacyjnym,
- 2 publikacje (nr 6 i 7) zostały oparte na wynikach badań przeprowadzonych w latach 2011-2013 na próbie 69 firm logistycznych z Polski, które zaprezentowano już wcześniej w rozprawie doktorskiej. Wprawdzie ich cele i hipotezy badawcze (w publikacji nr 7) są odmienne od tych, które zostały wyznaczone w pracy doktorskiej, to jednak wykorzystanie wyników tych badań w dziele habilitacyjnym budzi moje istotne wątpliwości formalne, a nawet etyczne,
- w przypadku monografii (publikacja nr 2): Dobroszek J., Biernacki M., Macuda M., Rachunkowość zarządcza w sektorze usług, Wydawnictwo Nieoczywiste, Warszawa 2018 opisy wkładu Habilitantki oraz współautorów w powstanie publikacji są bardzo niejasne. Kandydatka ocenia swój wkład na 48% wskazując, iż polegał on na przygotowaniu wstępu, analizie literatury oraz wyników badań wtórnych i własnych w każdym z 4 rozdziałów książki. Jednocześnie oboje współautorzy oświadczają, iż prowadzili dyskusję naukową w każdym z 4 rozdziałów książki. W związku z tym oceniam, iż główny wkład Habilitantki w powstanie tej publikacji obejmował prezentację i interpretację wyników badań. W mojej ocenie natomiast wkład Kandydatki w część teoretyczną pracy jest trudny do precyzyjnego ustalenia.

Zgłoszony cykl publikacji został poświęcony problematyce uwarunkowań rozwoju, narzędzi pomiaru oraz raportowania rachunkowości zarządczej z uwzględnieniem specyfiki działalności przedsiębiorstw usługowych. Jako główny problem badawczy Habilitantka wskazuje rozpoznanie „stanu wdrożenia systemu rachunkowości zarządczej w przedsiębiorstwach usługowych operujących w wybranych branżach gospodarki” (autoreferat, s. 5). Stanowi on merytoryczną integrację problemów badawczych sformułowanych w formie celów w poszczególnych publikacjach cyklu. Cele te zostały wyrażone dość ogólnie i dotyczą:

- znaczenia i determinant wdrożenia oraz zakresu wykorzystania wskaźników rachunkowości zarządczej w przedsiębiorstwach logistycznych (publikacje nr 6 i 7),
- rozpoznania stopnia rozwoju metod i narzędzi rachunkowości zarządczej na potrzeby wspierania pomiaru kosztów i wyników zarządzania łańcuchami dostaw (publikacje nr 3 i 5). Cel ten uszczegółowiono koncentrując się na rozpoznaniu integracji merytorycznej obu koncepcji w literaturze naukowej, jak również na identyfikacji i ocenie stanu wdrożenia instrumentów i metod

² Dostępnego na stronie: https://nauka-polska.pl/#/profile/research?id=289067&_k=2lreb3 (dostęp: 09.01.2020)

rachunkowości zarządczej w perspektywie operacyjnej i strategicznej oraz w kontekście wspierania zarządzania łańcuchem dostaw w praktyce gospodarczej,

- ukazania szerszej problematyki oraz uwarunkowań wdrażania i stosowania koncepcji rachunkowości zarządczej w wybranych branżach działalności usługowej (publikacja nr 2),
- wykazanie podobieństw i różnic w tożsamości zawodowej menedżerów logistyki, kontrolerów i specjalistów (publikacja nr 1).

Ich struktura i zawartość merytoryczna świadczy, iż przenikają się w nich aspekty poznawcze nakierowane na rozpoznanie i opis specyfiki systemu rachunkowości zarządczej w przedsiębiorstwach usługowych oraz aspekty metodyczne związane z empiryczną oceną funkcjonowania tego systemu w praktyce sektora usług, ze szczególnym uwzględnieniem branży logistycznej.

W publikacjach nr 5 i 7 wyznaczono ponadto określone hipotezy badawcze, a w publikacjach nr 3 i 5 sformułowano określone pytania badawcze, uszczegóławiające zakres badań. Hipotezy te zakładają, iż:

- analizy i raportowanie rachunkowości zarządczej w firmach logistycznych realizowane jest głównie przez dział logistyki lub przez funkcje/wydziały/jednostki inne niż dział kontroli/księgowości zarządczej,
- do analizy działalności logistycznej firmy stosują częściej pojedyncze mierniki niż systemy wskaźników,
- analiza wskaźników przedsiębiorstw logistycznych opiera się głównie na parametrach finansowych, wspierających zarządzanie operacyjne,
- w ramach monitorowania kosztów logistyki przedsiębiorstwa mierzą je głównie w odniesieniu do przychodów ze sprzedaży,
- stopień opisu rodzajów instrumentów i metod rachunkowości zarządczej na potrzeby wspierania zarządzania łańcuchem dostaw w literaturze jest tożsamy ze stopniem ich wdrożenia w przedsiębiorstwach w Polsce.

Pytania badawcze dotyczą natomiast zakresu wykorzystania narzędzi rachunkowości zarządczej dla celów wspierania zarządzania łańcuchem dostaw oraz różnic kompetencyjnych pomiędzy controllerami, specjalistami i menedżerami ds. logistyki.

Wyznaczony w ten sposób problem badawczy cyklu jest moim zdaniem interesujący i ważny z naukowego i praktycznego punktu widzenia. Jego nowatorski charakter wynika z poszukiwania specyficznych uwarunkowań rozwoju, metod i narzędzi pomiaru oraz dyfuzji informacji w systemie rachunkowości zarządczej, charakterystycznych dla firm usługowych, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb przedsiębiorstw logistycznych. Jest on również perspektywiczny, bowiem od kilku lat obserwować można bardzo dynamiczny rozwój sektora usług w Polsce. Dotyczy to w szczególności branży logistycznej, informatycznej, doradczej i marketingowej, czy turystycznej. Rozwija się również oferta usług outsourcingowych dla przedsiębiorstw krajowych oraz zagranicznych. Wydaje się, że jednym z czynników kształtujących przewagę sektora usług w Polsce będzie wzrost profesjonalizacji zarządzania przejawiający się umiejętnością myślenia i działania strategicznego w oparciu o rzetelne informacje pochodzące m.in. z systemu rachunkowości zarządczej przedsiębiorstw. W mojej ocenie podjęcie niniejszego tematu badawczego jest zatem w pełni uzasadnione, a wyznaczone cele, hipotezy i pytania badawcze powiązane bezpośrednio z tematem przewodnim cyklu.

Krytycznie oceniam natomiast rozbieżność między celami, hipotezami i pytaniami badawczymi sformułowanymi w publikacjach cyklu, a zaprezentowanymi w autoreferacie Habilitantki. Tylko część z tych elementów pokrywa się merytorycznie, co dotyczy wskazanego w autoreferacie celu 1 – poznawczego oraz celu 2 – metodycznego, a także tylko części hipotez badawczych. Cel 3 – aplikacyjny dotyczący opracowania struktury modelu zintegrowanego pomiaru dokonań w systemie rachunkowości zarządczej dla przedsiębiorstwa usługowego z ukierunkowaniem na branżę logistyczną nie jest w ogóle akcentowany w cyklu. Nie rozumiem też np. dlaczego w autoreferacie (s. 11) w hipotezie H 2.2.c założono, iż firmy logistyczne „stosują w większym stopniu (...) wskaźniki o charakterze niefinansowym niż finansowym”, co jest sprzeczne z hipotezą H3 wyznaczoną w publikacji nr 7, zgodnie z którą „analiza wskaźników przedsiębiorstw logistycznych opiera się głównie na parametrach finansowych”. Te niepotrzebne rozbieżności obniżają w mojej ocenie spójność merytoryczną prac ujętych w proponowanym cyklu publikacji.

Moim zdaniem podjęta problematyka wpisuje się bez wątpienia w obszar merytoryczny dyscypliny nauki o zarządzaniu, w tym szczególnie takich subdyscyplin, jak zarządzanie finansami i rachunkowość menedżerska oraz wspomaganie decyzji kierowniczych. Potwierdza to dokonany w ramach cyklu przegląd literatury, który nakierowano na następujące zagadnienia:

- uwarunkowania rozwoju i zastosowania rachunkowości zarządczej w naukach o zarządzaniu, ze szczególnym uwzględnieniem roli metod i instrumentów tej koncepcji w procesach decyzyjnych w przedsiębiorstwach,
- charakterystykę działalności usługowej w naukach o zarządzaniu, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru logistyki, marketingu, turystyki oraz usług leczniczych,
- specyfikę wykorzystania rachunkowości zarządczej w poszczególnych rodzajach działalności usługowej rozpatrywaną przez pryzmat szczególnych potrzeb w zakresie rachunku kosztów, budżetowania, instrumentów i metod pomiaru uzyskiwanych wyników oraz raportowania informacji dla potrzeb kierownictwa,

Jako szczególnie wartościowe oceniam rozważania na temat wyzwań w zakresie pomiarów wyników/dokonań (performance measurement) przedsiębiorstw usługowych i powiązania ich z możliwościami wynikającymi ze stosowania rachunkowości zarządczej. Habilitantka uwzględnia w nich nie tylko perspektywę wewnętrzną poszczególnych firm, ale zwraca także uwagę na specyfikę podmiotów będących uczestnikami współpracy międzyorganizacyjnej w ramach łańcuchów dostaw. W ujęciu metodycznym, atutem tej części rozważań jest przeprowadzenie i przedstawienie wyników badań bibliograficznych na próbie 85 artykułów z bazy EBSCO na temat integracji merytorycznej koncepcji rachunkowości zarządczej z zarządzaniem łańcuchem dostaw oraz metod i technik stosowanych do badania tych zależności. Interesujące jest również uwzględnienie w podjętym problemie badawczym uwarunkowań organizacyjno-społecznych w postaci wpływu zadań, kompetencji i powiązań pomiędzy stanowiskami i komórkami organizacyjnymi na skuteczność systemu rachunkowości zarządczej w przedsiębiorstwach usługowych.

Kandydatka w swoich pracach powołuje wiele pozycji literatury naukowej, zarówno polskiej, jak również zagranicznej (przede wszystkim w języku angielskim, rzadziej niemieckim), prowadzi dyskusję z dotychczasowym dorobkiem, a także prezentuje i porządkuje różne (często przeciwstawne) koncepcje

teoretyczne. W swoich rozważaniach nawiązuje przede wszystkim do założeń systemowej i sytuacyjnej teorii przedsiębiorstwa podkreślając holistyczny wymiar rachunkowości zarządczej stosowanej zarówno na strategicznym, jak również operacyjnym poziomie zarządzania firmą. Część treści ma przy tym charakter intersubdyscyplinarny i uwzględnia dorobek m.in. z zakresu marketingu oraz zarządzania łańcuchem dostaw/logistyki. Cytowana literatura jest aktualna (wiele pozycji zostało wydanych po 2010 roku, publikacje sprzed 2000 roku pojawiają się bardzo rzadko i nawiązują do klasycznych założeń teorii nauk o zarządzaniu); została ona dobrze dobrana do zakresu prowadzonych rozważań. W mojej ocenie wywód jest spójny, uporządkowany i ukierunkowany na realizację wyznaczonych celów tworząc wartościowy fundament poznawczy dla realizacji własnych badań empirycznych. Do mankamentów części teoretycznej cyklu zaliczam natomiast:

- relatywnie skromny zakres zaprezentowanych rozważań teoretycznych w artykułach oraz materiałach konferencyjnych, co wynika jednak przede wszystkim z ograniczeń formalnych stawianych przed takimi publikacjami,
- kontrowersyjne używanie pojęcia produktu w stosunku do usług (np. produkt turystyczny). W swoim wywodzie Autorka przeciwstawia specyfikę firm usługowych właśnie przede wszystkim przedsiębiorstwom produkcyjnym. Wprowadzenie pojęcia „produkt turystyczny” zaburza tę granicę wprowadzając niepotrzebny zamęt interpretacyjny,
- brak wyraźnego (modelowego) porównania uwarunkowań, metod i narzędzi pomiaru oraz raportowania rachunkowości zarządczej pomiędzy firmami usługowymi a innymi kategoriami przedsiębiorstw (produkcyjnymi, handlowymi).

W sferze metodycznej pozytywnie oceniam dobór i zakres metod badawczych wykorzystanych przez Habilitantkę do rozwiązania postawionego problemu badawczego. Obejmują one:

- 2 badania przeprowadzone metodą badań ankietowych, w tym (1) w latach 2011-2013 na próbie 69 przedsiębiorstw logistycznych (publikacje nr 6 i 7) oraz (2) w 2015 roku na próbie 41 firm będących uczestnikami łańcucha dostaw lub współuczestniczącymi w zarządzaniu łańcuchem dostaw (publikacje nr 3 i 5),
- badania dokumentów zrealizowane w formule analizy danych zastanych (desk research) na próbie 80 polskich i niemieckich ogłoszeń na wybrane stanowiska pracy w branży logistycznej (publikacja nr 1),
- proste studium przypadku zastosowania rachunku kosztów cyklu życia dla usługi turystycznej (publikacja na 2).

Atutem warstwy metodycznej cyklu jest prezentacja w niemal każdej publikacji (oprócz publikacji nr 2) szczegółowej metodyki badawczej w postaci wyodrębnionych części (podrozdziałów). Autorka wyraźnie określa w nich zastosowane metody, techniki i narzędzia badawcze, a także opisuje zasady doboru i wielkość próby. Prezentuje też ogólną charakterystykę kwestionariuszy ankiety zastosowanych w badaniach, dotyczącą ich struktury, wykorzystanych rodzajów pytań, zastosowanych skal pomiarowych oraz metod analizy uzyskanych wyników. Informacje metodyczne uzupełnione są ponadto opisem charakterystyki badanych organizacji oraz respondentów biorących udział w badaniach. W efekcie oceniam, iż metodyka badań została dobrana i zaprezentowana właściwie, w sposób charakterystyczny dla specyfiki nauk o zarządzaniu. Zapewnia ona odpowiednią transparentność procesu badawczego

niezbędną dla zrozumienia zakresu i kontekstu przeprowadzonych prac empirycznych. Do mankamentów warstwy metodycznej cyklu zaliczam natomiast:

- brak możliwości szczegółowego zapoznania się z narzędziami badawczymi wykorzystanymi w badaniach,
- dyskusyjne uwzględnienie w próbie firm będących uczestnikami łańcucha dostaw przedsiębiorstw produkcyjnych i handlowych, co poddaje w wątpliwość ich usługowy charakter. Na problem ten wpłynęła prawdopodobnie możliwość wskazania przez respondentów więcej niż jednego obszaru działalności (publikacja nr 5, s. 42), jednak brak klarownych informacji na ten temat wpływa negatywnie na odbiór metodyki badawczej przez recenzenta.

Krytycznie oceniam też rozbieżności w informacjach na temat metodyki badawczej między autoreferatem a cyklem publikacji. Na s. 9 autoreferatu Kandydatka informuje, iż prowadziła także badania jakościowe w formie „obserwacji bieżącej pracy i dokumentacji” specjalistów ds. rachunkowości zarządczej. W publikacjach cyklu nie zidentyfikowałem opisów metodycznych ani wyników tego typu analiz. Zapowiada także, iż w zakresie metod statystycznych zastosowana została analiza regresji, której wyników również brakuje w ocenianych publikacjach.

Przeprowadzone przez Habilitantkę prace badawcze zostały nakierowane na realizację celów pracy, weryfikację wyznaczonych hipotez badawczych oraz odpowiedzi na sformułowane pytania badawcze. Ich zakres pozwolił na sformułowanie określonych wniosków dotyczących przede wszystkim:

- czynników organizacyjnych (uwzględniających m.in. wielkość firmy, strukturę organizacyjną, zadania na stanowiskach pracy, czy zakres oferty firmy) rozwoju i wykorzystania systemów rachunkowości zarządczej w przedsiębiorstwach logistycznych,
- uwarunkowań społecznych obejmujących kompetencje controllerów, specjalistów i menedżerów ds. logistyki, kształtujących stan wdrożenia systemu rachunkowości zarządczej w przedsiębiorstwach usługowych,
- specyfiki rachunkowości zarządczej i zakresu stosowania określonych metod i instrumentów tej koncepcji w firmach usługowych z branży logistycznej, marketingowej, turystycznej oraz usług leczniczych, a także nakierowanych na wspieranie zarządzania łańcuchem dostaw,
- powiązań między wdrożeniem rachunkowości zarządczej na potrzeby wspierania zarządzania łańcuchem dostaw w praktyce gospodarczej a opisem tej problematyki w literaturze naukowej.

Wyniki wykazały niewystarczający i relatywnie niski poziom wdrożenia systemu rachunkowości zarządczej w badanych przedsiębiorstwach. Firmy stosują najczęściej jedynie pojedyncze wskaźniki do pomiaru kosztów i wyników prowadzonej działalności, koncentrując się na operacyjnym poziomie zarządzania. Autorka zwróciła również uwagę na określone słabości przygotowania organizacyjnego badanych podmiotów do skutecznego wykorzystania możliwości informacyjnych systemów rachunkowości zarządczej w działalności usługowej. Dzięki temu zidentyfikowała określone obszary wymagające doskonalenia menedżerskiego i kierunki wprowadzania zmian w tego typu podmiotach gospodarczych. Atutem wyników prezentowanych w cyklu jest także występująca często konfrontacja (dyskusja) z literaturą i wynikami wcześniejszych badań, w tym prowadzonych na poziomie międzynarodowym. Pozwala to na określenie luki pomiędzy stanem wdrożenia systemu rachunkowości zarządczej przedsiębiorstw usługowych działających w Polsce w porównaniu do firm z krajów bardziej

rozwinętych. Ważnym aspektem jest także zwrócenie uwagi na konieczność intensyfikacji współpracy i wymiany doświadczeń między sferą nauki i praktyki gospodarczej w celu wzrostu poziomu i skuteczności wykorzystania rachunkowości zarządczej w firmach usługowych. Przeprowadzone badania i zaprezentowane wyniki badań pozwoliły na realizację celów, weryfikację hipotez badawczych i udzielenie odpowiedzi na pytania badawcze wyznaczone w poszczególnych pracach, jak również rozwiązanie problemu badawczego postawionego przed całym cyklem publikacji. Do mankamentów rozważań empirycznych przedstawionych w cyklu zaliczam natomiast:

- wykorzystanie relatywnie prostego instrumentarium statystycznego do analizy i prezentacji uzyskanych wyników badań,
- występujące niekiedy tendencje do uogólniania wyników pomimo braku reprezentatywności próby, np.: “the research helped its authors evaluate the importance of analysis by indicators in the Polish logistics sector” (publikacja 7, s. 31),
- brak głębszej refleksji Autorki nad ograniczeniami i kierunkami dalszych badań. Dyskusję nad ograniczeniami przeprowadzonych analiz przedstawiono jedynie w publikacjach nr 3 i 7, natomiast na kierunki dalszych badań wyraźnie wskazano jedynie w publikacjach nr 1 i 5.

Podsumowując, moja ocena dzieła zgłoszonego jako osiągnięcie główne w postępowaniu habilitacyjnym jest umiarkowanie pozytywna. Istotną zaletą tej pracy jest zapewniona spójność tematyczna nakierowana na rozpoznanie, opis i ocenę stanu wdrożenia systemu rachunkowości zarządczej w przedsiębiorstwach usługowych działających w wybranych branżach ze szczególnym uwzględnieniem specyficznych uwarunkowań oraz metod i narzędzi pomiaru. Atutem przeprowadzonych rozważań jest również międzynarodowy zasięg części badań, a także porównywanie wyników badań uzyskanych w Polsce do wyników badań z innych krajów (np. w publikacji nr 7). W poszczególnych publikacjach cyklu widać też progres dojrzałości naukowej i warsztatu metodycznego Habilitantki. W starszych pracach koncentruje się ona na klasycznym podejściu do rachunkowości zarządczej, prowadząc rozważania przede wszystkim w zakresie metod i narzędzi pomiarów kosztów i wyników działalności. W nowszych badaniach podejmuje tematy bardziej zaawansowane, nakierowane na rozpoznanie uwarunkowań organizacyjno-społecznych skuteczności systemów rachunkowości zarządczej w firmach usługowych oraz możliwości wykorzystania tej koncepcji na potrzeby wspierania zarządzania łańcuchem dostaw. W mojej ocenie otwiera to drogę do wielu dalszych obszarów eksploracji naukowej dla Habilitantki w przyszłości. Do słabości dzieła zaliczam natomiast:

- oparcie części publikacji na wynikach badań przeprowadzonych w ramach rozprawy doktorskiej,
- zbyt dużą koncentrację merytoryczną na usługach logistycznych przy jednoczesnym braku szerszych badań empirycznych dotyczących rachunkowości zarządczej w innych branżach usługowych,
- niedostatek pogłębionych badań (studiów przypadku), które pokazywałyby możliwości wykorzystania konkretnych instrumentów i metod rachunkowości zarządczej do zarządzania przedsiębiorstwami usługowymi,
- rozbieżności między autoreferatem a dorobkiem naukowym wynikającym z cyklu publikacji.

W mojej ocenie w cyklu brakuje również publikacji podsumowującej uzyskane wyniki i prezentującej wnioski np. w zakresie przedstawionym w autoreferacie na s. 18-23. Szczególnie interesujące byłoby tu sformułowanie i opis propozycji zintegrowanego modelu pomiaru i raportowania

informacji z systemu rachunkowości zarządczej dostosowanego do specyfiki firm usługowych z uwzględnieniem propozycji organizacyjnych zapewniających skuteczność tego rozwiązania

W mojej ocenie, mimo sformułowanych uwag krytycznych, prezentowany cykl publikacji jest dziełem wartościowym merytorycznie. Jego znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu upatruję przede wszystkim w następującym zakresie:

- identyfikacji, opisu i oceny specyfiki rachunkowości zarządczej w wybranych branżach działalności usługowej,
- identyfikacji możliwości wykorzystania metod i instrumentów rachunkowości zarządczej w operacyjnym i strategicznym zarządzaniu łańcuchem dostaw,
- rozpoznania organizacyjnych i społecznych uwarunkowań determinujących skuteczność systemów rachunkowości zarządczej w firmach usługowych, ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorstw logistycznych.

W efekcie stwierdzam, iż spełnia on kryterium znacznego wkładu w rozwój określonej dyscypliny naukowej zgodnie z art. 16 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003 nr 65 poz. 595 z późn. zmianami).

4. Ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

4.1. Ocena publikacji naukowych

4.1.1. Autorstwo lub współautorstwo publikacji naukowych w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH)

Habilitantka jest współautorką 1. publikacji opublikowanej w czasopiśmie „International Journal of Logistics Management” i 2. publikacji przyjętej do druku w czasopiśmie “Economic Research-Ekonomska Istraživanja”. Według informacji ze strony czasopisma druga publikacja została opublikowana 29.08.2019³. Oba czasopisma indeksowane są na liście Journal Citation Reports.

Obie publikacje zostały przygotowane we współautorstwie z autorami zarówno z polskich, jak również z zagranicznych ośrodków akademickich. Są one efektem współpracy międzynarodowej prowadzonej przez Habilitantkę z naukowcami z innych krajów. Wpisuje się w to z powodzeniem w ogólnoswiatową tendencją publikowania w wiodących czasopismach naukowych przez wieloosobowe, a szczególnie przez międzynarodowe zespoły badawcze.

W przypadku pierwszej publikacji udział Kandydatki szacowany jest na 80%, w przypadku drugiej – na 25%. W obu przypadkach Habilitantka przedstawiła również swój merytoryczny (opisowy) wkład w powstanie publikacji. W przypadku 1. publikacji dokumentacja została uzupełniona o oświadczenia współautorów dotyczące ich procentowego i merytorycznego wkładu w powstanie artykułu. Mankamentem jest brak takich oświadczeń w przypadku 2. publikacji.

Oceniam, iż kryterium to jest spełnione.

³ <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1331677X.2019.1655466> (dostęp: 23.01.2020).

4.1.2. Autorstwo lub współautorstwo pozostałych publikacji naukowych

Habilitantka jest autorką 4 i współautorką 16 pozostałych publikacji naukowych. W ujęciu bezwzględny liczbą ta nie jest znacząca, jednak biorąc pod uwagę okres niecałych 5 lat od momentu uzyskania stopnia naukowego doktora, w mojej ocenie, wartość ta jest satysfakcjonująca (średnio 4 publikacje rocznie). Atutem tych osiągnięć jest ich międzynarodowy zasięg (14 prac w języku angielskim) oraz relatywnie wysoki poziom naukowy mierzony renomą wydawnictw, w których ukazały się publikacje. Większość z nich (50%) opublikowana została w czasopiśmie punktowanych indeksowanych na liście MNISW, 4 publikacje indeksowane są w bazie Web of Science Core Collection (w tym 1 w czasopiśmie naukowym i 3 w materiałach konferencyjnych⁴). Habilitantka jest ponadto autorką oraz współautorką 2 monografii naukowych, przy czym jedna z tych prac (autorska) jest tożsama merytorycznie z rozprawą doktorską.

Jako kwestię dyskusyjną podnoszę relatywnie małą liczbę publikacji autorskich. Większość z nich napisana jest w zespołach autorskich liczących od 2 do 4 osób. Tylko 4 prace zostały przygotowane samodzielnie przez Habilitantkę – wszystkie z nich zostały zgłoszone jako publikacje wchodzące w skład cyklu stanowiącego osiągnięcie główne w postępowaniu habilitacyjnym. W przypadku prac współautorskich Kandydatka określa (zarówno opisowo, jak też procentowo) swój indywidualny wkład w przygotowanie publikacji. Moim zdaniem niektóre opisy tego wkładu są jednak mało precyzyjne, utrudniające rzetelną ocenę faktycznego zaangażowania Autorki w przygotowanie tych publikacji.

Niski udział publikacji autorskich z jednej strony może świadczyć o niedostatku kompetencji do samodzielnego prowadzenia badań i upowszechniania ich wyników, z drugiej natomiast potwierdza umiejętności skutecznej współpracy w zespołach naukowych (również międzyorganizacyjnych). W mojej ocenie, istotnym atutem tych zespołów jest ich międzynarodowy charakter, bowiem 6 publikacji zostało przygotowanych we współpracy z naukowcami z zagranicznych ośrodków akademickich. Mimo, iż oczekiwałbym od kandydata na stopień doktora habilitowanego większego udziału samodzielną publikacji w dorobku naukowym, to jednak wobec relatywnie wysokiej renomy oraz międzynarodowego zasięgu tych prac uznaję ich zakres za satysfakcjonujący.

Oceniam, iż kryterium to jest spełnione w minimalnym stopniu.

4.1.3. Ocena problematyki podejmowanej w publikacjach naukowych Habilitantki

W ramach swojej aktywności naukowej Habilitantka prowadziła badania w 3 obszarach tematycznych:

- rachunkowość zarządcza jako system informacyjny w kontekście potrzeb informacyjnych menedżerów,
- rachunkowość zarządcza a controlling – dyskusja środowiska naukowego,

⁴ Moja ocena nie jest zgodna z wykazem publikacji przedstawionym przez Habilitantkę w autoreferacie (s. 28) z dwóch powodów:

- publikacja: Biernacki M. [34%], Dobroszek J., Macuda M. [33%], 2018, Modelo Barriers to implementing ELCC in production enterprises... wykazana jako [15 pkt. - proceedings] nie jest indeksowana w WoS CC, oceniam ją więc jako „materiały konferencyjne”,
- publikacja: Lepistö L. [25%], Dobroszek J., Moilanen S. [25%], Zarzycka E. [25%], 2018, Being a management accountant in a shared services centre... wykazana jako [5 pkt. - czasopismo zagraniczne] jest indeksowana w WoS CC, oceniam ją więc jako publikację w czasopiśmie indeksowanym w WoS CC.

– rachunkowość zarządcza z perspektywy procesu kształcenia w szkolnictwie wyższym.

W pierwszym z nurtów Autorka prezentuje wyniki międzynarodowych badań prowadzonych na łącznej próbie 154 firm, w tym 116 podmiotów z Polski i 38 z Rumunii, a także wyniki studium przypadku centrum usług wspólnych w obszarze rachunkowości zarządczej (w ramach którego przeprowadzono 23 wywiady ze specjalistami ds. księgowości). Badania te koncentrują się na identyfikacji i ocenie różnych kierunków i aspektów wykorzystywania rachunkowości zarządczej w pracy menedżerów, ze szczególnym uwzględnieniem powiązań tej koncepcji z systemem informacyjnym zarządzania w celu podejmowania decyzji menedżerskich. Zwracają także uwagę na specyficzne uwarunkowania i zmiany charakteru pracy księgowych świadczących usługi outsourcingu w obszarze rachunkowości zarządczej. Do atutów tego nurtu zaliczam wiele interesujących wniosków poznawczych wynikających z przeprowadzonych porównań międzynarodowych. W mojej ocenie interesujące jest również podejście do aktywności księgowych zajmujących się rachunkowością zarządczą przez pryzmat teorii brudnej pracy (dirty work theory). W publikacjach widać również postęp w warsztacie metodycznym Habilitantki, bowiem w badaniach jakościowych skutecznie stosuje elementy podejścia narracyjnego w naukach o zarządzaniu.

Drugi nurt badań ma charakter dyskusji naukowej nad podobieństwami i różnicami w definiowaniu i postrzeganiu w środowisku akademickim dwóch koncepcji: rachunkowości zarządczej i controllingu. Jej podstawę stanowią interesujące badania empiryczne przeprowadzone na próbie 22 przedstawicieli uczelni wyższych, prac awansowych związanych z tematyką obu koncepcji, jak również wybranych artykułów z obu obszarów. W ich ramach skoncentrowano się na analizie aspektów definicyjnych i pojęciowych, zakresie upowszechnianych badań, jak również kierunkach prowadzonej aktywności dydaktycznej. Uzyskane wnioski mają charakter porządkujący, jednak moim zdaniem są niekiedy mało precyzyjne. Mankamentem wskazanych publikacji jest również relatywnie wysoka powtarzalność prezentowanych wyników badań. W mojej ocenie atutem tego nurtu jest natomiast duża różnorodność i wartość metodyczna zastosowanych metod i technik badawczych.

W ramach trzeciego nurtu skoncentrowano się natomiast na identyfikacji i ocenie różnic w kształceniu akademickim w obszarze rachunkowości zarządczej i controllingu w Polsce i Niemczech. Poddano analizie zmiany zachodzące w tym zakresie, jak również różnice w programach studiów i prowadzonych zajęciach dydaktycznych. Mankamentem publikacji z tego cyklu jest duże podobieństwo prezentowanych wyników badań. W mojej ocenie wnioski powinny być bardziej nakierowane na ocenę wpływu rozwiązań stosowanych w dydaktyce akademickiej na praktykę i efekty pracy specjalistów ds. rachunkowości zarządczej we współczesnych przedsiębiorstwach.

W aspekcie merytorycznym problematykę badawczą podejmowaną przez Habilitantkę po uzyskaniu stopnia naukowego doktora oceniam pozytywnie. Głównym mankamentem analizowanych publikacji są natomiast pojawiające się, istotne podobieństwa w zakresie prezentowanych wyników oraz, niekiedy, trudności w ocenie faktycznego wkładu merytorycznego Autorki w ich przygotowanie.

4.2. Autorstwo lub współautorstwo opracowań zbiorowych, dokumentacji prac badawczych, ekspertyz

W dokumentacji habilitacyjnej, jako osiągnięcie w tej kategorii, Habilitantka wskazuje współautorstwo podręcznika akademickiego Szychta A., Dobroszek J., Kabalski P., Rachunkowość

zarządcza. Zadania i testy, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016. W mojej ocenie osiągnięcie to nie zalicza się do kategorii opracowań zbiorowych, dokumentacji prac badawczych ani ekspertyz. Zaliczone ono powinno być natomiast do osiągnięć dydaktycznych.

Oceniam, iż kryterium to nie jest spełnione.

4.3. Sumaryczny impact factor publikacji naukowych według listy Journal Citation Reports (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania

W pierwszej kolejności zwracam uwagę, iż lista Journal Citation Reports nie podaje wartości IF dla poszczególnych publikacji naukowych, a jedynie dla czasopism naukowych. W związku z tym mojej ocenie będzie podlegać IF czasopism naukowych, w których publikuje kandydatka na stopień doktora habilitowanego.

Jak wskazano w pkt. 4.1. Habilitantka jest współautorką 1. publikacji opublikowanej i 2. publikacji przyjętej do druku do czasopism z listy Journal Citation Reports.

Pierwsza publikacja: Dobroszek J., Mourao P.R., Grzesiak L., Identification of the similarities and differences of logistics controller, manager and specialist. A study based on a content analysis, „International Journal of Logistics Management”, vol. 30, nr 1/2019, s. 261-283, została opublikowana w 2019r. W związku z tym na dzień oceny (a tym bardziej na dzień złożenia dokumentacji habilitacyjnej) nie jest możliwe podanie wartości IF zgodnie z rokiem opublikowania. W dokumentacji Habilitantka podaje wartość IF 2017 dla tego czasopisma wynoszącą 1,776. W 2018 roku wartość ta wzrosła do 2,226.

Druga publikacja: Dobroszek J., Zarzycka E., Almasan A., Circa C., Managers' perception of management accounting information system in transition countries, „Economic Research-Ekonomska Istraživanja” została przyjęta do druku 28.02.2019. Według informacji ze strony czasopisma została ona opublikowana 29.08.2019. IF 2018 dla tego czasopisma wynosi 1,381.

Zależnie od interpretacji sumaryczny IF czasopism naukowych, w których publikowała Habilitantka wynosi:

- zgodnie z rokiem opublikowania – nie jest jeszcze możliwy do określenia, z tego powodu, iż wartości IF 2019 zostaną opublikowane dopiero ok. połowy 2020r.
- według danych dostępnych na dzień złożenia dokumentacji habilitacyjnej: IF 2017 = 1,776,
- według danych dostępnych na dzień oceny: IF 2018 = 3,607.

Wartości te uznaję za satysfakcjonujące.

Oceniam, iż kryterium to jest spełnione.

4.4. Liczba cytowań publikacji według bazy Web of Science (WoS)

Z dokumentacji wynika, iż w bazie Web of Science Core Collection zindeksowanych jest 6 publikacji Habilitantki z łączną liczbą cytowań wynoszącą 3⁵. W największym zakresie cytowana jest pozycja: Dobroszek J., Mourao P., Grzesiak L., Identification of the similarities and differences of logistics controller, manager and specialist: A study based on a content analysis, „International Journal of Logistics Management”, vol. 30, nr 1/2019, s. 261-283 (3 cytowania). Dotychczasowa liczba cytowań jest

⁵ Według danych na dzień 23.01.2020 liczba indeksowanych publikacji wrosła do 9, a cytowań do 4.

niewielka, jednak biorąc pod uwagę, iż większość publikacji pochodzi z lat 2017-2019 (w tym najbardziej cytowana pozycja), wynik taki uznaję za akceptowalny.

W dokumentacji przedstawiono także zestawienia cytowań z baz: Google Scholar, BazEkon oraz Research Gate, które wykazują znacznie większe wartości (ok. 50-70 cytowań). Nie podano jednak informacji o liczbie autocytowań publikacji. Należy także pamiętać, o znacznie mniejszych rygorach indeksowania cytowań w tych bazach.

Oceniam, iż kryterium to jest spełnione w minimalnym stopniu.

4.5. Indeks Hirscha opublikowanych publikacji według bazy Web of Science (WoS)

Według dokumentacji indeks Hirscha publikacji Habilitantki indeksowanych w bazie Web of Science Core Collection wynosi 1⁶. Jest to bardzo niska wartość, świadcząca o niewielkim upowszechnieniu publikacji Habilitantki w środowisku naukowym. Nieco wyższe poziomy tego indeksu (od 2 do 5) dotyczą cytowań indeksowanych w bazach: Google Scholar, BazEkon oraz Research Gate. Biorąc jednak pod uwagę, iż bazy te charakteryzują się znacznie mniejszymi rygorami niż WoS CC uważam, iż wartości te są relatywnie niskie.

Oceniam, iż kryterium to jest spełnione w minimalnym stopniu.

4.6. Kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach

Habilitantka w latach 2015-2017 pełniła funkcję kierownika w 3⁷ projektach badawczych finansowanych z dotacji celowej dla młodych naukowców. Dotyczyły one wykorzystania rachunkowości zarządczej w przedsiębiorstwach stosujących Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej oraz w procesach zarządzania łańcuchem dostaw. Projekty te realizowała we współpracy z naukowcami z Portugalii, Finlandii oraz Rumunii.

Uczestniczyła również w 3 projektach finansowanych ze środków na działalność statutową Uniwersytetu Łódzkiego, realizowanych we współpracy z uczelniami zagranicznymi z Niemiec, Norwegii i Czech. Przedsięwzięcia te nie miały jednak charakteru międzyorganizacyjnych, sformalizowanych projektów badawczych (realizowanych np. w ramach konsorcjum), stanowiąc jedynie oparte na współpracy interpersonalnej połączenie środków finansowych poszczególnych uczelni nakierowane na osiągnięcie celów naukowych.

Krytycznie oceniam w tym przypadku rozbieżności informacyjne między wykazem projektów przedstawionym w autoreferacie (s. 29-30) oraz w załączniku nr 5 (s. 13-14). Rozbieżności dotyczą projektów:

- „Convergence of management accounting and financial accounting” – w autoreferacie podano rolę współwykonawcy, natomiast w załączniku nr 5: współkierownika i współwykonawcy,
- „Professionalization of accounting education” – w autoreferacie podano rolę kierownika i współwykonawcy, natomiast w załączniku nr 5: współkierownika i współwykonawcy,

⁶ Według danych na dzień 23.01.2020 indeks Hirscha pozostaje na niezmiennym poziomie.

⁷ Czwarty z wykazanych w dokumentacji projektów obejmował lata 2014-2015. Z powodu braku bardziej szczegółowych informacji nie zaliczam go do dorobku po uzyskaniu stopnia naukowego doktora.

- „Management accounting and control in shared service center” – w autoreferacie podano rolę współwykonawcy, natomiast w załączniku nr 5: współkierownika i współwykonawcy.

Ponieważ Habilitantka nie podała szczegółowych informacji o zakresie aktywności kierowniczej i wykonawczej w tych projektach, trudno jednoznacznie ocenić dorobek w tym zakresie. W mojej ocenie realizowane projekty mają ponadto lokalny (a nie co najmniej krajowy) zasięg oddziaływania – były bowiem finansowane jedynie ze środków pozostających w dyspozycji ośrodków akademickich. Habilitantka nie brała natomiast udziału (ani jako kierownik, ani jako wykonawca) w projektach badawczych finansowanych w ramach krajowych lub międzynarodowych konkursów naukowych. Zwracam jednak uwagę, iż w załączniku nr 5 (s. 14) Kandydatka zapowiada złożenie projektu o grant NCN Miniatura w obszarze profesjonalizacji kształcenia w zakresie rachunkowości. Według informacji na dzień oceny⁸ Habilitantka 23.10.2019 uzyskała finansowanie projektu „Wpływ międzynarodowych profesjonalnych organizacji rachunkowości na kształcenie akademickie w Polsce” w konkursie Miniatura 3 na kwotę 10.692 zł. Informacja ta nie była jednak dostępna w dniu wszczęcia postępowania habilitacyjnego.

Oceniam, iż kryterium to nie jest spełnione.

4.7. Międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność naukową

W dokumentacji Habilitantka podaje, iż uzyskała 4 nagrody za działalność naukową. Do tego wykazu zgłaszam jednak następujące uwagi krytyczne:

- w przypadku nagrody indywidualnej III stopnia Rektora Uniwersytetu Łódzkiego nie podano za jakie osiągnięcia została przyznana – nie zaliczam więc jej do osiągnięć naukowych,
- jedna z nagród obejmuje wyróżnienie za rozprawę doktorską przyznaną przez Stowarzyszenie Księgowych w Polsce. W mojej ocenie nie powinna być ona zaliczana do osiągnięć po uzyskaniu stopnia naukowego doktora,
- kolejna nagroda została przyznana w 2014 roku za referat pt. „The use of controlling tools in Logistics enterprises in Poland”. Na s. 31 autoreferatu Habilitantka wskazuje, iż jest to nagroda uzyskana przed nadaniem stopnia naukowego doktora.

W efekcie jako nagrodę za działalność naukową uznaję jedynie nagrodę za najlepszy referat pt. „Juxtaposing Control and Innovation: Evidence from the Lean Environment of Business Process” otrzymaną na konferencji TARC 2017 na Litwie. Jej atutem jest międzynarodowy zasięg otrzymanego wyróżnienia.

Oceniam, iż kryterium to jest spełnione.

4.8. Wygłoszenie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych

Habilitantka wygłosiła łącznie 22 referaty na konferencjach naukowych, w tym na 4 zorganizowanych w kraju oraz 18, które odbyły się zagranicą. 19 wystąpień zostało zaprezentowanych w języku angielskim. Tematyka referatów jest bezpośrednio powiązana z głównymi nurtami zainteresowań badawczych Habilitantki, a podstawowym atutem jest bardzo wysoki poziom umiędzynarodowienie tego dorobku. Wszystkie referaty zostały przygotowane/wygłoszone we

⁸ <https://www.ncn.gov.pl/konkursy/wyniki/miniatura3> (dostęp: 23.01.2020).

współautorstwie, co świadczy o umiejętności współpracy (również międzynarodowej) w procesie dyfuzji wiedzy i upowszechniania wyników badań. Mankamentem jest natomiast brak informacji o wkładzie Habilitantki w przygotowanie i przeprowadzenie poszczególnych prezentacji konferencyjnych. Pomimo, iż przepisy prawne nie nakładają takiego obowiązku, informacja na ten temat pozwoliłaby dokonać bardziej rzetelnej oceny tego punktu.

Oceniam, iż kryterium to jest spełnione.

5. Ocena osiągnięć w zakresie dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej

5.1. Udział w programach europejskich i innych programach międzynarodowych lub krajowych

W dokumentacji habilitacyjnej Habilitantka podaje, iż nie brała udziału w programach krajowych lub międzynarodowych. Analiza dokumentacji wskazuje jednak, iż w 2015 i 2018 roku brała Ona czynny udział w międzynarodowym programie Unii Europejskiej Erasmus+ nakierowanym m.in. na wsparcie mobilności pracowników naukowych. W ramach tego programu odbyła dwa wyjazdy do Kiel University of Applied Sciences (2015, Niemcy) oraz Universidade do Minho (2018, Portugalia) w celu prowadzenia zajęć dydaktycznych oraz promocji aktywności naukowo-badawczej Uniwersytetu Łódzkiego.

Oceniam, iż kryterium to jest spełnione.

5.2. Udział w międzynarodowych lub krajowych konferencjach naukowych lub udział w komitetach organizacyjnych tych konferencji

Aktywność Habilitantki w ramach krajowych i międzynarodowych konferencji naukowych oceniam wysoko. Z dokumentacji wynika, iż uczestniczyła Ona w 24 takich wydarzeniach, w tym 6 zorganizowanych w Polsce i 18 zagranicą. Wygłosiła na nich łącznie 22 referaty, w tym 18 na konferencjach zagranicznych. Posiada również doświadczenie jako przewodnicząca sesji podczas konferencji TARC 2015 w Łodzi. Atutem tej kategorii osiągnięć jest więc bardzo wysoki poziom umiędzynarodowienia dorobku.

Habilitantka była również członkiem komitetów organizacyjnych lub naukowych 6 konferencji, w tym 4 zorganizowanych w Polsce i 2 zagranicą. W dokumentacji podano jednak bardzo mało informacji na temat zadań wykonywanych przez Habilitantkę w ramach tych aktywności.

Oceniam, iż kryterium to jest spełnione.

5.3. Otrzymane nagrody i wyróżnienia (inne niż naukowo-badawcze)

W dokumentacji Habilitantka podaje, iż nie otrzymała nagród i wyróżnień innych niż naukowo-badawcze.

Oceniam, iż kryterium to nie jest spełnione.

5.4. Udział w konsorcjach i sieciach badawczych

W dokumentacji Habilitantka podaje, iż nie brała udziału w konsorcjach i sieciach badawczych.

Oceniam, iż kryterium to nie jest spełnione.

5.5. Kierowanie projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych, a w przypadku badań stosowanych we współpracy z przedsiębiorcami

Habilitantka kierowała 3 projektami badawczymi finansowanymi z dotacji celowej dla młodych naukowców. Atutem tych przedsięwzięć było podjęcie skutecznej współpracy z naukowcami z zagranicznych ośrodków akademickich: Universidade do Minho (Portugalia), University of Oulu (Finlandia) oraz West University of Timișoara (Rumunia). Jej wymiernym efektem było opublikowanie 7 publikacji we współautorstwie z naukowcami z tych uczelni.

Habilitantka nie kierowała natomiast projektami we współpracy z przedsiębiorcami.

Oceniam, iż kryterium to jest spełnione.

5.6. Udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism

Habilitantka pełni funkcję redaktora operacyjnego w czasopiśmie naukowym „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” (ISSN: 1641-4381). Czasopismo to znajduje się w wykazie czasopism naukowych zgodnie z Komunikatem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 grudnia 2019r. z przyznaną liczbą 20 pkt. W ramach tej aktywności m.in. usprawniała proces wydawniczy, podjęła skuteczne działania na rzecz zakwalifikowania czasopisma do programu MNiSW „Wsparcie dla polskich czasopism naukowych”, a także prowadziła działania na rzecz umiędzynarodowienia czasopisma rozwijając relacje z członkami rady naukowej oraz pełniąc funkcje reprezentacyjne na konferencjach międzynarodowych.

Oceniam, iż kryterium to jest spełnione.

5.7. Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych

Habilitantka jest członkiem zwyczajnym dwóch międzynarodowych stowarzyszeń prowadzących działalność w obszarze rachunkowości i zarządzania finansami. Pierwsze z nich, The European Accounting Association (EAA), nakierowane jest na integrację społeczności naukowców zajmujących się rachunkowością i finansami w celu upowszechniania wyników badań w tych obszarach. Drugie stowarzyszenie, The Association of Accountants and Financial Professionals in Business (IMA) ma jednak charakter bardziej profesjonalny i skupia praktyków z obszaru rachunkowości i finansów. W jego misję⁹ wpisano jednak cele związane z tworzeniem forum współpracy na rzecz badań oraz dzielenia się wiedzą w zakresie rachunkowości zarządczej i finansów, co częściowo spełnia wymóg naukowego charakteru organizacji.

Oceniam, iż kryterium to jest spełnione.

5.8. Osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji nauki

Habilitantka prowadziła zajęcia dydaktyczne na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego w ramach wielu przedmiotów związanych bezpośrednio ze swoimi zainteresowaniami naukowo-badawczymi (przede wszystkim w zakresie rachunkowości, finansów i controllingu). Posiada także doświadczenie dydaktyczne w koordynacji przedmiotów akademickich, opiece nad grupami studenckimi, w prowadzeniu seminariów i recenzowaniu prac dyplomowych (czego efektem jest wypromowanie 32

⁹ <https://www.imanet.org/about-ima?ssopc=1> (dostęp: 08.01.2020).

i recenzje 18 prac licencjackich), a także na studiach podyplomowych na kierunku rachunkowość i zarządzanie finansami oraz studiach podyplomowych Mini MBA. Do osiągnięć dydaktycznych należy także zaliczyć współautorstwo podręcznika akademickiego pt. „Rachunkowość zarządcza. Zadania i testy” wydanego nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego w 2016r.

Dużym atutem jest doświadczenie w prowadzeniu zajęć dydaktycznych w zagranicznych ośrodkach akademickich w Niemczech i w Portugalii, gdzie w 2015 i 2018 roku w ramach programu Erasmus prowadziła zajęcia z zakresu controllingu i rachunkowości zarządczej, a także przeprowadzenie w 2016 roku warsztatów dla wykładowców akademickich pt. „Nauczanie audytu na uczelniach wyższych” w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy.

Osiągnięcia popularyzatorskie zostały w bardzo niewielkim zakresie zaprezentowane w dokumentacji habilitacyjnej. Można do nich zaliczyć działania upowszechniające i promujące aktywność dydaktyczną oraz naukowo-badawczą Uniwersytetu Łódzkiego realizowane podczas wyjazdu do Kiel University of Applied Sciences (2015, Niemcy) oraz opracowanie koncepcji profilu pracownika naukowego na stronie internetowej Katedry Rachunkowości WZ UŁ w 2016r.

Oceniam, iż kryterium to jest spełnione.

5.9. Opieka naukowa nad studentami

W dokumentacji habilitacyjnej Habilitantka podaje, iż była promotorem 32 prac licencjackich na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego. Licencjat jest tytułem zawodowym, dlatego też w mojej ocenie aktywność promotorska w tej sferze jest osiągnięciem dydaktycznym; nie stanowi natomiast opieki naukowej nad studentami. Jest to tym bardziej uzasadnione, iż nie podano żadnych przykładów działań naukowych realizowanych we współpracy ze studentami.

Oceniam, iż kryterium to nie jest spełnione.

5.10. Opieka naukowa nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego

Habilitantka pełni funkcję promotora pomocniczego w 3 przewodach doktorskich wszczętych na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego. W dokumentacji podano informacje na temat tytułów rozpraw doktorskich oraz nazwiska promotorów. Nie podano natomiast dat otwarcia przewodów doktorskich.

Oceniam, iż kryterium to jest spełnione.

5.11. Staże w zagranicznych lub krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich

Habilitantka w 2018 roku brała udział w wyjeździe studyjnym do University of Tampere w Finlandii, podejmując tam aktywność naukową w celu przygotowania wniosku o grant indywidualny Marie Skłodowska-Curie. Słabością tego osiągnięcia jest bardzo krótki okres wyjazdu (tylko 4 dni) utrudniający zebranie bezpośrednich doświadczeń naukowych w miejscu pobytu. Habilitantka wykazała się jednak umiejętnością nawiązywania i rozwoju relacji z zagranicznym ośrodkiem akademickim.

Oceniam, iż kryterium to jest spełnione w minimalnym stopniu.

5.12. Wykonanie ekspertyz lub innych opracowań na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego, podmiotów realizujących zadania publiczne lub przedsiębiorców

Habilitantka w ramach swojej aktywności eksperckiej w okresie od 2016 roku wykonała analizy finansowe oraz opracowała raporty z przeprowadzonego audytu finansowego dla 13 podmiotów gospodarczych, działających zarówno jako spółki komunalne, jak również przedsiębiorstwa prywatne.

Oceniam, iż kryterium to jest spełnione.

5.13. Udział w zespołach eksperckich i konkursowych

W dokumentacji Habilitantka podaje, iż nie brała udziału w zespołach eksperckich ani konkursowych.

Oceniam, iż kryterium to nie jest spełnione.

5.14. Recenzowanie projektów międzynarodowych lub krajowych oraz publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych

Habilitantka zrecenzowała łącznie 40 publikacji naukowych, w tym 24 artykuły dla czasopism naukowych oraz 16 referatów przygotowanych na konferencje międzynarodowe. Większość recenzji została przygotowana w języku angielskim. Dużym atutem jest doświadczenie w recenzowaniu artykułów zgłoszonych do czasopism z listy Journal Citation Reports: „Sustainability”, „Economic Research-Ekonomska Istraživanja” oraz „Quality & Quantity”.

Habilitantka nie pełniła funkcji recenzenta projektów międzynarodowych lub krajowych.

Oceniam, iż kryterium to jest spełnione.

6. Podsumowanie oceny osiągnięć Kandydatki i konkluzja

Dzieło zgłoszone jako główne osiągnięcie w postępowaniu habilitacyjnym oceniam umiarkowanie pozytywnie. Jako główne mankamenty formalne uznaję wykorzystanie wyników badań przeprowadzonych w ramach rozprawy doktorskiej w części publikacji zaliczonych do cyklu, jak również istotne rozbieżności pomiędzy dorobkiem naukowym cyklu a opisem dzieła przedstawionym w autoreferacie. Identyfikuję jednocześnie określone walory merytoryczne i wysoki poziom metodyczny przeprowadzonych badań, które pozwalają mi zidentyfikować ich znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu.

Pozytywnie, choć z zastrzeżeniami, oceniam również pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze Habilitantki. Jako główny fundament tych osiągnięć traktuję dwie prace opublikowane w czasopismach z listy Journal Citation Reports, a także aktywność w ramach konferencji międzynarodowych. Słabością w tym przypadku są natomiast trudności w precyzyjnym określeniu wkładu Kandydatki w przygotowane publikacje naukowe, jak również brak doświadczenia w kierowaniu projektami badawczymi pozyskanymi w ramach krajowych lub międzynarodowych konkursów naukowych. Zwracam jednak uwagę, iż kryterium projektowe, choć nie zostało formalnie spełnione, ma charakter perspektywiczny, bowiem obecnie Habilitantka kieruje grantem finansowanym ze środków NCN w ramach konkursu Miniatura.

Pozytywnie i wysoko oceniam natomiast osiągnięcia Kandydatki w zakresie dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej. Wykazuje się Ona wysokim

poziomem aktywności naukowej w środowisku nauk o zarządzaniu przede wszystkim poprzez zaangażowanie we współpracę badawczą realizowaną na poziomie międzyorganizacyjnym i międzynarodowym, członkostwo w radach czasopism i organizacjach naukowych, opiekę nad doktorantami oraz recenzowanie publikacji naukowych. Osiągnięcia te uzupełniane są znaczącym doświadczeniem dydaktycznym oraz aplikacyjnym, realizowanym na rzecz praktyki gospodarczej.

Mimo krótkiego okresu po uzyskaniu stopnia naukowego doktora widać dużą dynamikę pracy Habilitantki i skuteczne działania na rzecz umiędzynarodowienia dorobku. Aktywność w kierunku internacjonalizacji oceniam szczególnie wysoko, bowiem dotyczy ona zarówno działań naukowych (współpraca badawcza, publikacje, wystąpienia na konferencjach), jak również dydaktycznych (prowadzenie zajęć w zagranicznych ośrodkach naukowych). Zauważam również postęp w warsztacie metodycznym Kandydatki i w poziomie merytorycznym publikacji naukowych.

Jako mankament formalny przedstawionej do oceny dokumentacji wskazuję pojawiający się w załączniku nr 5 brak precyzji w oddzieleniu osiągnięć uzyskanych przed i po uzyskaniu stopnia naukowego doktora (np. nagrody za działalność naukową – s. 10; wykonane ekspertyzy – s. 16). Krytycznie oceniam też częste stosowanie pojęcia „metodologii” w odniesieniu do rozważań na temat metodyki badań w autoreferacie.

W konkluzji stwierdzam, iż osiągnięcia naukowe Kandydatki (w tym szczególnie cykl publikacji zgłoszony jako osiągnięcie główne w postępowaniu habilitacyjnym) spełniają kryterium znacznego wkładu w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu. Wykazuje się Ona również istotną aktywnością naukową, dydaktyczną oraz współpracą międzynarodową w środowisku nauk o zarządzaniu. W mojej ocenie osiągnięcia Habilitantki spełniają więc wymogi określone w art. 16 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003 nr 65 poz. 595 z późn. zmianami). Popieram zatem wniosek dr Justyny Dobroszek o nadanie Jej stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Marek Matejun

